

Bibliográfia

Részint a főbűnöket, a vétkeket és ezen belül a torkosság bűnét, másrészt pedig az étellel és a táplálkozással foglalkozó hatalmas irodalmat érintő, mérhetetlen nagy bibliográfián belül világos és pontos szempontok alapján válogattam. Olyan anyagot választottam ki, mely a lehető legjobban kapcsolódik a torkosság speciális témájához, a bűnből betegségbe való áthajlásához, egyúttal jelentős engedményeket is tettem a kutatási terület kibővítéséhez fontos másodlagos bibliográfiai anyagok tekintetében. Mindenekelőtt az volt a célkitűzésem, hogy elkerüljem azt a lehangoló munkát, hogy ugyanazt ismételjem, amit mindig elmondanak, amikor a torkosság bűnéről esik szó. Ez az oka a második fejezet (Gyógyító fordulat) beillesztésének, melyet orvosi, pszichológiai és teológiai cikkeken kívül a kanadai gondolkodó, Charles Taylor: *A Secular Age* (Cambridge [Mass.]–London, The Belknap Press of Harvard University Press, 2007) című ragyogó politikai-filozófiai művének nyomán írtam meg. Itt csak a modern bibliográfiával fogok foglalkozni, tehát nem idézem a felhasznált ókori és középkori szövegeket.

Ami a főbűnöket illeti, a legnagyobb és mind ez idáig felülmúlhatatlan (valamint lefordíthatatlan) tanulmány Morton Wilfred Bloomfield műve, a *The Seven Deadly Sins. An Introduction to the History of a Religious Concept with Special Reference to Medieval English Literature* (East Lansing, Michigan State College Press, 1952), melyben a szerző a főbűnök vallásos felfogását tudományos

módszerekkel kutatja. Fontos még két másik forrás, melyek ötven évvel megelőzték, illetve követték Bloomfield munkáját: Maria Gothein: *Die Todsünden*. In „Archiv für Religionswissenschaft”, 10 évf., 1. szám, 1907. 416–484. o.; Carla Casagrande–Silvana Vecchio: *I sette vizi capitali. Storia dei peccati nel Medioevo*. Torino, Einaudi, 2000. Egyéb jelentős tudományos tanulmányok: Thaddäus Zielinski: *Die sieben Todsünden*. In „Süd-deutsche Monatshefte”, 1905. 2. szám, 437–442. o. és Paul Schulze: *Die Entwicklung des Hauptlaster und Haupttugendlehre von Gregor dem Großen bis Petrus Lombardus und ihr Einfluß auf die frühdeutsche Literatur*. Diss. Greifswald, 1914. Érdekes értelmezést találunk a középkori nők falánkságáról a következő könyvben: Pierre Abélard: *Lettere di Abelardo e Eloisa* (a bevezetőt írta Maria Teresa Fumagalli Beonio Brocchieri, olaszra fordította és a jegyzeteket írta: Cecilia Scerbanenco). Milánó, Rizzoli, 1996.

A Bloomfield művét követő csendes időszak után a 2000-es év körül nagy számban jelentek meg újból a főbűnökkel foglalkozó művek, például: Giles Emerson: *Sin City. London in Pursuit of Pleasure*. London, Granada, 2002., továbbá az Oxford University Press „The Seven Deadly sins” című sorozata és ugyanennél a kiadónál Gabriele Taylor: *Deadly Vices*. Oxford, Oxford University Press, 2006. Érdemes még megemlíteni a következőket: Salvatore Natoli: *Dizionario dei vizi e delle virtù*. Milánó, Feltrinelli, 2005.; Umberto Galimberti: *I vizi capitali e i nuovi vizi*. Milánó, Feltrinelli, 2003. (A „La Repubblica” napilapban 2001 és 2002 között megjelent tanulmányok gyűjteménye.) Fernando Savater: *Los siete pecados capitales*. Mexikóváros, Sudamericana, 2005.; Gianfranco Ravasi: *Le porte del peccato. I sette vizi capitali*. Milánó,

Mondadori, 2007.; Giovanni Ventimiglia: *Vizi. Esercizi per casa*. Milánó, Apogeo, 2007. Az egyik legeredetibb elgondolást Judith N. Shklarnál találjuk, aki *Ordinary Vices* (Cambridge [Mass.]–London, The Belknap Press of Harvard University Press, 1984) című művében világosan azt állítja, hogy egyedül az emberek ellen elkövetett bűnök számítanak bűnnek, ezek közül pedig a legsúlyosabb a kegyetlenség.

Ha speciálisan a torkosság bűnéhez érkezünk, a már idézett művekben az ötödik főbűnnek szentelt fejezeteken kívül érdemes megemlíteni Francine Prose nem különösképpen eredeti művét, a *Gluttonyt* (Oxford, Oxford University Press, 2003) a hét főbűnről szóló könyvsorozatból; John Lanchaster regényes tanulmányát, az *Érzéki utazást* (Budapest, Helikon, 1997). Francesca Rigotti: *Del vizio della gola ed altri vizi*: In „Intersezioni”, 19. évf. 2. sz., 1999. 157–183. o. Ez később a *Filosofia in cucina. Piccola critica della ragion culinaria* (Bologna, Il Mulino, 2004) című könyv VIII. fejezete lett *Eccesso di cibo e parola ovvero il peccato di gola* címmel. Végezetül egy eredeti munka a torkosság bűnének gazdasági mohósággá (eco-gluttony) való átalakulásáról, vagyis az anyagi javaknak a fejlett országokban történő túlzott fogyasztásáról. Thomas Young: *Overconsumption and Procreation: Are they Morally Equivalent?* In „Journal of Applied Philosophy”, 18. évf. 2. sz., 2001. 183–191. o.

A torkosság bűnének a bőbeszédűséggel való kapcsolathoz nagy segítséget nyújtanak az alábbi tanulmányok: Carla Casagrande–Silvana Vecchio: *I peccati della lingua. Disciplina ed etica della parola nella cultura medievale*. Róma, Istituto della Enciclopedia Italiana, 1987. Ezenkívül a következő művekre hivatkoztam: Marin Louis:

La parole mangée et autres essais théologico-politiques. Párizs, Meridiens Klincksieck, 1986; Deane W. Curtis–Lisa M. Heldke (szerk.): *Cooking, Eating, Thinking. Transformative Philosophies of Food.* Bloomington–Indianapolis, Indiana University Press, 1992; Rubem Alves: *O poeta, o guerreiro e o profeta.* Petrópolis, Vozes, 1992; Susanne Skubal: *Words of Mouth. Food and Fiction after Freud.* New York–London, Routledge, 2002. Részleges utalásokat találni még itt: Maurizio Bettini: *Voci. Antropologia sonora del mondo antico.* Torino, Einaudi, 2008.

A torkosságról az étkezési zavarok viszonylatában viszont két rövid mestermű ajánlott: Massimo Cuzzolaro: *Anoressie e bulimie.* Bologna, Il Mulino. 2004; Ottavio Bosello–Massimo Cuzzolaro: *Obesità e sovrappeso.*, Il Mulino, 2006.

Hogy pontosítsuk a torkosság bűnének „büntelenítését”, melynek stratégiáját Brillat-Savarin mozdította elő *Az ízlés fiziológiája* (Budapest, Múzsák, 1986) című művében, lásd: Michel Dufour: *La Physiologie du Goût de Brillat-Savarin. Une stratégie de déculpabilisation.* In „La Petite Revue de Philosophie”, 1982/4., 77–92. o.

A pszichoanalitikus vetülethez a következő ajánlott: James Hillman–Charles Boer (szerk.): *Freud saját szakácskönyve.* Budapest, Múlt és Jövő, 2010; Gisèle Harrus-Révidi: *Psychanalyse de la gourmandise.* Párizs, Payot, 1994; Rita Reschiotto: *Globalizzazione e comportamento alimentare.* In „Psicologia, Psicoterapia e Salute”, 9. évf. 1. sz., 2003. 65–73. o.

Végezetül néhány olyan művet idézek, melyekben az ételt kulturális szempontból vizsgálják, és melyek a mohóságra, illetve a torkosság bűnére is kitérnek: Isabel Allende: *Aphrodité. Mesék, ételreceptek és egyéb afrodiziákumok*. Budapest, Geopen, 2006; Gérard Apfeldorfer: *Je mange, donc je suis. Surpoids et troubles du comportement alimentaire*. Párizs, Payot, 2002; Andrea Camilleri: *Az uzsonnatolvaj*. Budapest, Bastei, 2001; Andrea Camilleri: *Un mese con Montalbano*. Milánó, Mondadori, 1998; Andrea Camilleri: *La gita a Tindari*. Palermo, Selerrio, 2000; Sandra di Segni: *L'ebraismo vien mangiando*. Firenze, Giuntina, 1999; Deborah Lupton: *Food, Body and the Self*. London, Sage, 1996; Helen Prejean: *Dead Man Walking*. New York, Random House, 1994; Giovanni Rebola: *La civiltà della forchetta. Storie di cibi e cucina*. Róma–Bari, Laterza, 1998; Lilia Zaouali: *Medieval Cuisine of the Islamic World*. Berkeley, University of California Press, 2007. Végezetül a lakomákról: Anja Bettenworth: *Gastmahlszenen in der antiken Epik von Homer bis Claudian*. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2004; Elke Stein-Hölkeskamp: *Das römische Gastmahl. Eine Kulturgeschichte*. München, C. H. Beck, 2005.